

agglutinative actions of different degree of duration and awareness, which provide the motion from an old idea to a new one. The analysis of manifestations of psychological inertia allowed allocating such fundamental quality as dichotomy. The dichotomy of psychological inertia acts as an important tool for identifying new objects of intellectual property. On the basis of studying psychological inertia (patents for invention) were developed relevant methods, its specifics being the fact that the respondents were given the task to virtually move from one step of stair to the next one upstairs and vice versa. The base of the countdown was set to certain standard units which were related to the linear and reverse account. The assessment of psychological inertia and its connection with thinking and appropriate actions has been developed on the basis of appropriate quantitative criteria. The resulting indices of asymmetry of direct and reverse motion to be less than a one are associated with a decrease in attention concentration on one hand, and with the growth of opportunities of ambivalent course of actions, on the other hand. Repeated experiments of direct and reverse direction in a more complex environment made it possible to identify not only diagnostic effect of the method, but its sufficiently powerful training opportunities as well. Based on the results of the experiments the authors concluded that the quantitative estimation of indexes of personal creative capabilities which mediate the process of building up the objects of intellectual activity can be studied on the basis of psychological inertia diagnostics, which serves simultaneously as training and activation of scientific and technical creativity when generating new ideas.

Keywords: inertia, creativity, intellectual property, flexibility of thinking, the coefficient of asymmetry, dichotomy.

Подано до редакції 04.08.2015

УДК: 658.834.2+338.9

Алла Володимирівна Сергєєва,

доктор психологічних наук, професор кафедри загальної та диференціальної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Фонтанська дорога, 4, м. Одеса, Україна

ПЕРЕЖИВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТАМИ З РІЗНИМ ТИПОМ ТІЛЕСНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У статті розглядаються результати теоретико-емпіричного дослідження тілесної ідентичності і суб'єктивного благополуччя особистості, висвітлюється психологічна сутність феномена тілесної ідентичності особистості, здійснюється аналіз основних концептуальних підходів до її розуміння. Представлено порівняльний аналіз тілесної ідентичності і тілесного образу «Я»; проведена систематизація та опис видів тілесної ідентичності; висвітлено сучасні тенденції в дослідженні суб'єктивного благополуччя у зв'язку з особливостями тілесності. Тілесна ідентичність у цьому дослідженні розглядається як самостійна властивість особистості, яка характеризується переживанням тілесної тотожності і цілісності свого фізичного Я, що проявляється в когнітивних та емоційно-оцінних аспектах, які простежуються в поведінці, професійної діяльності та соціальних відносинах. У результаті емпіричного дослідження встановлено наявність неоднозначних кореляційних зв'язків між показниками тілесної ідентичності та особливостями суб'єктивного благополуччя, наприклад, абсолютна більшість показників тілесної ідентичності (задоволеність своїм тілом, розуміння можливостей свого тіла; експресія тіла тощо) взаємопов'язані з такими суб'єктивними переживаннями, як емоційне та тілесне благополуччя. Встановлено, що особистості з адекватним типом тілесної ідентичності відрізняються більш гармонійними суб'єктивними переживаннями, що проявляється в оптимістичному модусі сприйняття та їх настрої, задоволеності повсякденною діяльністю; позитивній емоційній відкритості; переживанні доброї фізичної «форми» та здоров'я.

Ключові слова: тілесна ідентичність, структурні складові тілесної ідентичності, суб'єктивне благополуччя.

Постановка проблеми. Вибір теми обумовлено існуючим рівнем розробленості теоретичних підходів до проблеми тілесної ідентичності і відсутністю системних досліджень, що розкривають її роль у розвитку суб'єктивного благополуччя особистості, так необхідного кожній людині для відчуття фізичного, психологічного та соціального комфорту. У сучасній науковій літературі досить глибоко вивчені аспекти особистісної ідентичності, до складу якої дослідники включають і компоненти тілесності. Однак, дослідження самих компонентів тілесності залишаються за межами системного, науково обґрунтованого вивчення.

Деякі аспекти вивчення тілесної ідентичності, частково представлені в роботах зарубіжних психологів: У. Джеймса, Е. Еріксона, З. Фрейда, Е. Фромма, К. Юнга. Уточнення основних понять, пов'язаних з тілесністю, і розкриття їх змісту згадуються в роботах представників тілесно-орієнтованої психотерапії: Ф. Александера, О. Лоуена, В. Райха та ін. У сучасній літературі дані питання висвітлюються в дослідженнях В. М. Нікітіна [1], В. В. Ніколаєвої [2], Е. Т. Соколової [5] та ін.

Аналізуючи підходи науковців, які працюють у цьому напрямку, можна зробити висновок про те, що

тілесна ідентичність є одним з психологічних чинників, що визначає розвиток таких якостей особистості як: впевненість у собі, задоволеність життям, відчуття гармонійності, іншими словами вона виступає в якості найважливішого внутрішнього чинника суб'єктивного благополуччя особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-психологічної літератури вказує на неоднозначність і суперечливість тлумачень досліджуваного феномену тілесної ідентичності. У ході теоретичного вивчення проблеми було проаналізовано низку різноманітних наукових підходів зарубіжних (В. Райх, М. Фельденкрайз, О. Лоуен, Ф. Александер, та ін.) та вітчизняних учених (В. Ю. Баскаків, В. Н. Нікітін, І. С. Кон, М. Сандомирський та ін.), які розглядають структуру, умови та особливості розвитку тілесної ідентичності особистості. Критичний розгляд вищезазначених теорій дало підстави констатувати, що вони мають власну предметну сферу аналізу.

Традиційно, тілесність розкривалася з погляду таких підходів як психоаналіз (З. Фрейд, К. Г. Юнг, К. Хорні, О. Лоуен), екзистенціалізм (Г. Олпорт, Е. Фромм), когнітивна психологія (Х. Саллівен), і таких понятійних категорій як «схема тіла», «образ фізичного Я», «тілесне Я», «тілесний контур», «образ зовнішності» [2; 4; 5; 6].

Велику роль у психоаналітичній психології тілесності займає «патологічний» контекст [1]. Пережитий індивідом досвід соціалізації переводиться в символічну форму. Так, З. Фрейд розглядає образ Я в тісній єдності з тілесними переживаннями, а також, він підкреслював важливу роль тіла як психологічного об'єкта в психопатології, наприклад, у розвитку симптомів конверсійної істерії, де особливо важливі тілесні порушення [2]. У цих дослідженнях виявлена провідна роль уявлень людини про структуру свого тіла, про його функції у розвитку самосвідомості. Так, М. Фельденкрайз продемонстрував взаємозалежність між образом тілесного «Я» і самооцінкою. Він показав, що характер поведінки людини може відображати механізми компенсації уявної ущербності тіла [6].

Вивчення деяких аспектів тілесної ідентичності простежується в роботах класиків психології: У. Джеймса, К. Юнга, Дж. Міда та ін., а також у дослідженнях сучасних зарубіжних авторів: Е. Еріксона, Г. Олпорта, К. Роджерса, Х. Саллівена та ін.; а також у науковців вітчизняної думки: К. О. Альбуханової-Славської, І. С. Кона та ін.

Узагальнення методологічно значущих робіт дало можливість визначити психологічний зміст феномену тілесної ідентичності. Під *тілесної ідентичності* нами розуміється самостійна властивість особистості, яка характеризується переживанням тілесної тотожності та цілісності свого тілесного (фізичного) Я, проявляється в когнітивних і емоційно-оцінних аспектах, які простежуються в поведінці, професійної діяльності та соціальних відносинах [3; 4].

Аналізуючи підходи, які були розглянуті вище,

можна зробити висновок про існуючі традиції у дослідженні тілесної ідентичності і виділити наступні тенденції у її інтерпретації:

1) «Тілесність» не синонімом поняття «тіла» у його фізичному розумінні. Розвиток тілесності є результатом процесу онтогенетичного, особистісного, в широкому сенсі – історичного розвитку, що виражає культурну, індивідуально-психологічну та смислову складову унікальної людської істоти [1].

2) Тілесна ідентичність має структурну будову. Основними її параметрами є когнітивний, емоційно-оцінний і поведінковий, що знаходяться у взаємодії і взаємозв'язку [2; 4].

3) Тілесність і образ тіла часто вважають рівними, але, незважаючи на їх значиму близькість, це – різні концепти. Образ тіла у величезній мірі пов'язаний із внутрішнім досвідом людини, його особистими суб'єктивними характеристиками [2; 5; 6].

Проблема суб'єктивного благополуччя є також актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства, адже переживання особистістю стану власного благополуччя є основою її успішного функціонування та фізичного здоров'я в соціумі. Оцінка людиною свого життя, емоційне ставлення до неї були темою багатьох психологічних робіт, в яких вживався переважно термін «щастя». У сучасних роботах на цю тему також широко використовуються поняття «щастя», «задоволення», «позитивні емоції» і т.п., однак поняття «суб'єктивного благополуччя» нам представляється психологічно більш точним [7].

Вивченням проблеми суб'єктивного благополуччя займалися представники психоаналітичного напрямку (З. Фрейд, К. Хорні) та гуманістичного підходу (К. Ріфф, Е. Дієнер). У вітчизняній традиції також склався власний погляд на проблему благополуччя (Л. В. Куликов, М. В. Соколова, Р. М. Шаміонов, та ін.).

Визначення суб'єктивного благополуччя, що міститься в роботах указаних авторів можна згрупувати в три категорії:

1. Благополуччя визначається за зовнішніми критеріями, такими як добротесне, «правильне» життя. Такі визначення отримали назву нормативних. Відповідно до них, людина відчуває благополуччя, якщо вона володіє деякими соціально бажаними якостями; критерієм благополуччя є система цінностей, прим'ята в даній культурі [7].

2. Визначення суб'єктивного благополуччя зводиться до поняття задоволення життям і пов'язується зі стандартами респондента щодо того, що є добрим життям. Благополуччя є глобальною оцінкою якості життя людини відповідно до його власними критеріями. Це визначення має на увазі, що благополуччя – це гармонійне задоволення бажань і прагнень людини [7].

3. Третє значення поняття суб'єктивного благополуччя тісно пов'язане з повсякденним розумінням щастя як переваги позитивних емоцій над негативними. Це визначення підкреслює приємні емоційні переживання, які або об'єктивно переважають у житті

людини, або людина суб'єктивно схильна до них [7].

Аналіз робіт різних авторів дозволив констатувати, що благополуччя особистості складається з ряду компонентів (форм, видів):

– *соціальне благополуччя* – це задоволеність особистості своїм соціальним статусом і актуальним станом суспільства, до якого особистість себе відносить.

– *духовне благополуччя* – відчуття причетності до духовної культури суспільства, усвідомлення можливості долучатися до багатства духовної культури, просування в розумінні сутності і призначення людини, усвідомлення і переживання сенсу свого життя.

– *фізичне (тілесне) благополуччя* – добре фізичне самопочуття, тілесний комфорт, задовольняючий індивіда фізичний тонус.

– *матеріальне благополуччя* – задоволеність матеріальним боком свого існування (житло, харчування, відпочинок тощо), стабільністю матеріального достатку.

– *психологічне благополуччя (душевний комфорт)* – злагодженість психічних процесів і функцій, відчуття цілісності, внутрішньої рівноваги. Психологічне благополуччя більш стійке при гармонії особистості.

Всі перераховані форми суб'єктивного благополуччя тісно взаємопов'язані і впливають один на одного. Віднесення багатьох феноменів до тієї чи іншої складової благополуччя досить умовно.

Метою даного дослідження є теоретико-емпіричне дослідження психологічних особливостей суб'єктивного благополуччя студентів з різним типом

тілесної ідентичності

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилося за допомогою двох видів тестування – групове та індивідуальне (парне). Для діагностики показників тілесної ідентичності були обрані методика «Тілесний образ Я» М. Фельденкрайза та методика «Шкали тілесної ідентичності» А. В. Сергеевої (модифікація методики Дембо-Рубінштейн); для вивчення характеристик суб'єктивного і психологічного благополуччя використовувався опитувальник «Шкала суб'єктивного благополуччя» у адаптації М. В. Соколової, методика «Шкала психологічного благополуччя» К. Ріфф.

Кількісний аналіз, спрямований на пошук статистично достовірних відмінностей проводився з використанням комп'ютерної статистичної програми SPSS 13.0. for Windows.

В дослідженні приймали участь 54 майбутніх психологи: чоловіки та жінки віком від 20 до 35 років. Дослідження проводилося на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Так, у табл. 1. представлені значимі коефіцієнти кореляцій між показниками тілесної ідентичності, отриманих за методикою «Шкала тілесної ідентичності особистості» А. В. Сергеевої та показниками суб'єктивного благополуччя за методикою «Шкала суб'єктивного благополуччя» у адаптації М. В. Соколової.

Таблиця 1.

Значущі коефіцієнти кореляцій між показниками тілесної ідентичності та особливостями суб'єктивного благополуччя

Показники ТІ	Показники суб'єктивного благополуччя						
	СБ1	СБ2	СБ3	СБ4	СБ5	СБ6	ЗСБ
ТІ 1	-518*	-					
ТІ 2		-401					-329
ТІ 3	-485*	-656*	-418*		-584*		-485*
ТІ 5	-485*	-656*	-418*		-584*		-485*
ТІ 6	-376				-502*		-460*
ТІ 8	-393			-493*		-466*	-450*
ТІ 9	-504*			-497*			-459*
КТІ	-597*				-517*		-597*
ЕТІ	-381	-597*			-477*		-449*
ПТІ	-402						
ЗТІ	-547*	-410		-345	-490*		-499*

Примітка: тут і в наступних таблицях 1) N = 44; 2) позначення * – значущість зв'язку на рівні $p \leq 0,01$; без ознаки – значущість зв'язку на рівні $p \leq 0,05$; 3) нулі і коми опущені; 4) система скорочень показників тілесної ідентичності: ТІ1 – сприйняття цілісності та єдності свого тіла; ТІ2 – потрібність відчувати своє тіло; ТІ3 – задоволеність своїм тілом, ТІ5 – прийняття свого тіла; ТІ6 – розуміння можливостей свого тіла; ТІ8 – уміння керувати і регулювати прояви свого тіла (експресія); ТІ9 – уміння користуватися своїм тілом; КТІ – когнітивний компонент ТІ; ЕТІ – емоційний компонент ТІ; ПТІ – поведінковий компонент ТІ; ЗТІ – загальний показник ТІ; 5) система скорочень показників суб'єктивного благополуччя: СБ1 – напруженість і чутливість; СБ2 – ознаки, що супроводжують основну психоемоційну симптоматику; СБ3 – міна настрою; СБ4 – значимість соціального оточення; СБ5 – самооцінка здоров'я; СБ6 – ступінь задоволеності повсякденною діяльністю; ЗСБ – загальний показник СБ.

Результати, представлені у табл.1, свідчать про наявність наступних взаємозв'язків:

– показник ЗТІ (загальний показник тілесної ідентичності) виявляє значущі від'ємні зв'язки на 1% і 5%-му рівні з більшістю показників суб'єктивного благополуччя: СБ1 (напруженість і чутливість), СБ2 (психоемоційна симптоматика), СБ4 (значимість соці-

ального оточення), СБ5 (самооцінка здоров'я);

– показник ЗСБ (загальний показник суб'єктивного благополуччя) виявляє значущі від'ємні зв'язки на 1%-му рівні з більшістю показників тілесної ідентичності (потрібність відчувати своє тіло – ТІ2; задоволеність своїм тілом – ТІ3, прийняття свого тіла – ТІ5; розуміння можливостей свого тіла – ТІ6;

уміння керувати і регулювати прояви свого тіла – Т18; уміння користуватися своїм тілом - Т19; загальний показник – ЗП1);

– показник КТІ (когнітивний аспект тілесної ідентичності) характеризується значущими від’ємними взаємозв’язками на рівні $p \leq 0,01$ з особливостями суб’єктивного благополуччя: СБ1 (напруженість і чутливість), СБ5 (самооцінка здоров’я), ЗСБ (загальний показник суб’єктивного благополуччя);

– показник ЕТІ (емоційний компонент тілесної ідентичності) виявляє значущі від’ємні взаємозв’язки на рівні $p \leq 0,01$ з характеристиками суб’єктивного благополуччя: СБ2 (психоемоційна симптоматика), СБ5 (самооцінка здоров’я), ЗСБ (загальний показник суб’єктивного благополуччя).

– показник ПТІ (поведінковий компонент тілесної ідентичності) характеризується також значущими від’ємними взаємозв’язками на рівні $p \leq 0,01$ з показниками суб’єктивного благополуччя: СБ5 (самооцінка здоров’я), ЗСБ (загальний показник суб’єктивного благополуччя). Були отримані також від’ємні взаємозв’язки на рівні $p \leq 0,05$ з показниками благополуччя: СБ1 (напруженість і чутливість); СБ2 (психоемоційна симптоматика), СБ4 (значимість соціального оточення).

Подальше дослідження було спрямовано на виявлення взаємозв’язків між показниками тілесної ідентичності та особливостями психологічного благополуччя особистості (ПБ). Результати кореляційного аналізу представлені у табл. 2.

Таблиця 2.

Значущі коефіцієнти кореляції між показниками тілесної ідентичності та особливостями психологічного благополуччя

Показники ТІ	Показники психологічного благополуччя						
	ПБ1	ПБ2	ПБ3	ПБ4	ПБ5	ПБ6	ЗПБ
ТІ 1			345				
ТІ 2					405		
ТІ 3	349*		558*	565*	548*	533*	515*
ТІ 4	329*						
ТІ 5	349*		549*	557*	536*	522*	511*
ТІ 6			542*	409	689*		469*
ТІ 8	414	366	512*		414		519*
ТІ 9	593*		650**		410*	516*	591*
КТІ			614*	375	570*	441*	469*
ЕТІ	406		456**		544*		409
ПТІ	499*		491*		375		441*
ЗТІ	476*		621*		576*	333	527*

Примітка: 1) система скорочень показників тілесної ідентичності ТІ4 - переживання фізичного комфорту і бадьорості в тілі; 2) система скорочень показників психологічного благополуччя: ПБ1 – позитивне ставлення; ПБ2 – автономія; ПБ3 – керування оточенням; ПБ4 – особистісний ріст; ПБ5 – цілі у житті; ПБ6 – самоприйняття; ЗПБ – загальний показник психологічного благополуччя.

Отримані результати, свідчать про наявність наступних взаємозв’язків:

– показник ЗТІ (загальна тілесна ідентичність) демонструє значущі додатні зв’язки на 1% та 5%-му рівні з показниками психологічного благополуччя: ПБ1 (позитивне ставлення), ПБ3 (керування оточенням), ПБ5 (цілі у житті), ПБ6 (самоприйняття), ЗПБ (загальний показник психологічного благополуччя);

– показник КТІ (когнітивний компонент ТІ) характеризується значущими додатними зв’язками на 1%-му рівні з особливостями психологічного благополуччя: ПБ3 (керування оточенням), ПБ5 (цілі у житті), ПБ6 (самоприйняття), ЗПБ (загальний показник психологічного благополуччя). Також було отримано додатковий зв’язок на 5%-му рівні з показником ПБ6 (самоприйняття);

– показник ЕТІ (емоційний компонент ТІ) виявляє значущі додаткові взаємозв’язки на рівні $p \leq 0,01$ з характеристиками психологічного благополуччя: ПБ3 і ПБ5. Також були отримані значущі додаткові зв’язки на рівні $p \leq 0,05$ з показниками: ПБ1 і ЗПБ;

– показник ПТІ (поведінковий компонент ТІ) виявляє значущі додаткові зв’язки на 1% рівні з характеристиками психологічного благополуччя: ПБ1, ПБ3, ЗПБ. Також отримано один значущий додатковий зв’язок на 5% рівні з показником ПБ5 (цілі у житті).

Результати кореляційного аналізу демонструють наявність неоднозначних взаємозв’язків між показниками тілесної ідентичності та особливостями суб’єктивного благополуччя особистості.

Висновки. У цілому, результати проведеного теоретико-емпіричного дослідження дозволяють дійти таких висновків:

1. Встановлено, що тілесна ідентичність має структурну будову. Основними її компонентами є когнітивний (КТІ), емоційно-оцінний (ЕТІ) і поведінковий (ПТІ), що знаходяться у взаємодії і взаємозв’язку.

2. Визначено, що суб’єктивне благополуччя зводиться до поняття задоволення життям і пов’язується зі стандартами особистості щодо того, що є комфортним для її життя (емоційне, соціальне та тілесне благополуччя). Суб’єктивне благополуччя є глобальною оцінкою якості життя особистості відповідно до її власних крите-

рив (позитивне ставлення, керування оточенням, цілі у житті, самооцінка здоров'я, зміни настрою).

3. У результаті емпіричного дослідження встановлено наявність багатозначних додаткових та від'ємних зв'язків між показниками тілесної ідентичності та особливостями суб'єктивного благополуччя, наприклад, більшість показників тілесної ідентичності (задоволеність своїм тілом, розуміння можливостей свого тіла; експресія тіла тощо) взаємопов'язані з та-

кими суб'єктивними переживаннями, як емоційне та тілесне благополуччя.

4. Результати проведеного теоретико-емпіричного дослідження вказують на важливість врахування ролі тілесної ідентичності як чинника суб'єктивного благополуччя особистості при вирішенні завдань фізичного та психологічного здоров'я у різних сферах життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Никитин В. Н. Онтология телесности: смыслы, парадоксы, абсурд / В. Н. Никитин. – М. : Когито-центр, 2006.

2. Николаева В. В. Психология телесности: методологические принципы и этапы клинико-психологического анализа / В. В. Николаева, Г. А. Арина. – М. : Изд. Московского Гуманитарного Университета, 2007.

3. Сергеева А. В. Психология становления интегральной идентичности личности: монография / А. В. Сергеева. – Одесса: Лерадрук, 2013. – 316 с.

4. Сергеева А. В. Особенности телесной идентичности и ее роль в подготовке студентов физического воспитания / А. В. Сергеева, А. О. Петровська // Ма-

теріали Міжнар. наук.-практ. конф. [«Calitatea Educatiei: teorii, principii realizari»], (Chisinau, 30-31 octombrie.). – Chisinau : CEP USM, 2008. – С. 306–311.

5. Соколова Е. Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности / Е. Т. Соколова. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.

6. Фельденкрайз М. Сознание через движение: двенадцать практических уроков / М. Фельденкрайз; Пер. с англ. М. Папуш. – М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2001. – 160 с.

7. Diener E. Factors Predicting the Subjective Well-being of Nations / E. Diener, M. Diener, C. Diener // Journal of Personality and Social Psychology. – 1995.

REFERENCES

1. Nikitin, V. N. (2006). *Ontologiya telesnosti: smysly, paradoksy, absurd [Ontology of physicality: meanings, paradoxes, absurd]*. Moscow: Kogito-centr [in Russian].

2. Nikolaeva, V. V. & Arina, G. A. (2007). *Psikhologiya telesnosti: metodologicheskie printsipy i etapy kliniko-psikhologicheskogo analiza [Psychology of corporeality: methodological principles and stages of clinical and psychological analysis]*. Moscow: Izd. Moskovskogo Gumanitarnogo Universiteta [in Russian].

3. Serheieva, A. V. (2013). *Psikhologiya stanovleniya integralnoi identichnosti lichnosti: monografiia [Psychology of becoming integral identity of personality: monography]*. Odessa: Leradruk [in Russian].

4. Serheieva, A. V. & Petrovska, A. A. (2008). *Osobennosti telesnoi identichnosti i iei rol v podgotovke studentov fizicheskogo vospitaniia [Features of bodily identity and its role in the training of students of physical*

education]. Proceedings from: Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia «Calitatea Educatiei: teorii, principii realizari» - International scientific and practical conference “Quality of education: theory, principles of realization”. Chisinau: CEP USM, p. 306-311 [in Russian].

5. Sokolova, E. T. (1989). *Samosoznanie i samootsenka pri anomaliiah lichnosti [Self-awareness and self-esteem in case of individual anomalies]*. Moscow: Izd-vo MGU [in Russian].

6. Feldenkraiz, M. (2001). *Soznavanie cherez dvizhenie: dvenadtsat prakticheskikh urokov [Awareness Through Movement: Twelve lessons learned]*. Moscow: Institut Obshhegumanitarnykh Issledovaniy [in Russian].

7. Diener, E. & Diener, M. (1995). *Factors of Predicting the Subjective Well-Being of Nations*. Journal of Personality and Social Psychology [in English].

Алла Владимировна Сергеева,

доктор психологических наук, профессор кафедры общей и дифференциальной психологии, Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского, ул. Фонтанская дорога, 4, г. Одесса, Украина

ПЕРЕЖИВАНИЕ СУБЪЕКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ СТУДЕНТАМИ С РАЗНЫМ ТИПОМ ТЕЛЕСНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ

В статье рассматриваются результаты теоретико-эмпирического исследования телесной идентичности и субъективного благополучия личности, уточняется психологическая сущность феномена телесной идентичности личности, осуществляется анализ основных концептуальных подходов к ее пониманию. Представлен сравнительный анализ телесной идентичности и телесного образа «Я»; проведена систематизация и описание видов телесной идентичности; освещены современные тенденции в исследовании субъективного благополучия в связи с особенностями телесности. Телесная идентичность в данном исследовании рассматривается как самостоятельное свойство личности, которое характеризует переживанием телесной тождественности и целостности своего физического Я и проявляется в когнитивных и эмоционально-оценочных аспектах, которые наблюдаются в поведении, профессиональной деятельности и социальных отношениях. В результате эмпирического исследования установлено наличие неоднозначных корреляционных связей между показателями телесной идентичности и особенностями субъективного благополучия. Большое количество показателей телесной идентичности (удовлетворенность

своим телом, понимание возможностей своего тела, экспрессия тела и т.д.) взаимосвязаны с такими субъективными переживаниями, как эмоциональное и телесное благополучие. Установлено, что личности, с адекватным типом телесной идентичности отличаются более гармоничными субъективными переживаниями, что проявляется в их оптимистическом восприятии мира и в позитивном настроении, удовлетворенности повседневной деятельностью; положительной эмоциональной открытости; наличии хорошей физической «формы» и здоровья.

Ключевые слова: телесная идентичность, структурные составляющие телесной идентичности, субъективное благополучие.

Alla Serheieva

*PhD (Doctor Degree in Psychology), Professor of General and Differential Psychology Department,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
4, Fontanska Doroha St., Odesa, Ukraine*

SUBJECTIVE WELL-BEING EXPERIENCE OF STUDENTS WITH DIFFERENT TYPES OF BODILY IDENTITY

The article discusses the results of theoretical and empirical study of bodily identity and subjective well-being of the individual, the psychological essence of the phenomenon of physical identity of the person is clarified, the analysis of the main conceptual approaches to its understanding is carried out. The comparative analysis of bodily identity and bodily Self image is provided; systematization and description of the types of physical identity is carried out; current trends in the study of subjective well-being in relation to the nature of physicality is highlighted. Bodily identity in this study is considered to be a separate property of a personality, which is characterized by the experiencing bodily identity and integrity of one's physical self and which manifests itself in the cognitive and emotional-evaluative aspects, which are observed in the behavior, professional activity and social relationships. The results of empirical studies revealed the presence of ambiguous correlations between the indicators of physical identity and peculiarities of subjective well-being. A large number of indicators of physical identity (satisfaction with one's body, understanding of the possibilities of one's body etc.) are interconnected with such subjective experiences as emotional and physical well-being. It was found that individuals with adequate type of bodily identity have more harmonious subjective experiences that is manifested in their optimistic view of the world and in a positive mood, satisfaction with daily activities; positive emotional openness; presence of a good physical «fit» and health.

Keywords: bodily identity, structural components of bodily identity, subjective well-being.

Подано до редакції 10.08.2015
